

ODSHERREDS-KREDSSENS HISTORIE

1848—1918.

(Holbæk Amts 5. Valgkreds.)

Af Jens Peter Jensen, Høng.

(Fortsat fra Aarbogen 1935.)

7. Jens Rasmussen, Veddinge.

(1864—1889.)

Det var ved Valget til Rigsdagens Folketing den 7. Juni 1864, at Jens Rasmussen første Gang blev Folketingsmand for Odsherred, efter at Chr. Rimestad havde trukket sig tilbage fra denne Landkreds for at blive valgt i en københavnsk Valgkreds.

Det var ogsaa i en mørk og tung Tid for Danmark, at Jens Rasmussen paatog sig dette Hverv. Udadtil havde vi Krigen med Tyskland og Østrig, hvor vi allerede havde mistet Dannevirke- og Dybbølstillingerne, og indadtil var de nye Forfatningsforhold, vi havde faaet i 1848—49, begyndt at vise sig lidt usikre ved de ret indviklede Forandringer, der kom i Aarene 1854, 1855 og 1863 ved Indførelsen af et R i g s r a a d, der fra 1863, ligesom Rigsdagen, bestod af et Folketing og et Landsting, men hvor Valgretten til Rigsraadets Landsting var stærkt konservativ i Modsætning til den almindelige Valgret, som Rigsdagens Landsting var valgt af lige siden 1849.

Jens Rasmussen, der nu uafbrudt kom til i 25 Aar at være Folketingsmand for Odsherred, var en Husmands-søn fra det i politisk Henseende berømmelige K u n d b y S o g n, hvor hans Fader, Husmand og Skrædder Rasmus Hansen, først havde et Hus i Marke, hvor Sønnen Jens

blev født den 28. August 1822. Senere flyttede Rasmus Hansen med sin Hustru, Birthe Jensdatter, og Børnene til et andet Hus i Sognet; det hørte til Sandby og ligger endnu i den Samling Huse, der kaldes for »Maglebjergshuse-
ne«, nær Svinningegaarden.

Til Huset hørte dengang 6 Tønder Land, og Jens Rasmussens Fader, der var en fin Landsbyskrædder, drev denne Jordlod saa godt, han kunde. Sønnen Jens havde gode Evner og læste som Dreng alt, hvad han kunde faa fat i af Bøger og Blade. Særlig havde han Evner i musikalsk Retning, og han var kun 12 Aar gl., da han begyndte at spille ved Gilder omkring paa Bøndergaardene. Han maa ogsaa have været særdeles flink i Skolen, siden han ved sin Konfirmation —

Jens Rasmussen.

— efter hvad Kundby Sogns Kirkebog udviser — som Nr. 1 af Drengene fik Karakteren: Udmærket godt saavel for sine Kundskaber som for sin Opførsel. Saaledes var Kundbypræstens Skudsmaal til denne Husmandssøn i Aaret 1836.

Jens Rasmussens Fader, der var jævnaldrende med den bekendte Bondemand Jens Gregersen i Kundby, havde ogsaa af og til, naar det gjaldt Sognets Sager, Samarbejde med denne for sin Tid saa stærkt interesserede Bondemand. Blandt andet stod de sammen om at frede en Kirkesti, som truedes med at blive nedlagt. Og den unge Jens Rasmussen har sikkert nok ved sin Faders og Jens Gregersens Samvær faaet Indtryk af det Samfundsrøre i frisindet Retning, som han senere selv skulde komme til at gaa saa

stærkt op i, og som omkring ved 1840 havde begyndt ret kraftigt at lade sig mærke i Kundby og i enkelte af de omliggende Sogne.

Men den medfødte musikalske Evne, som Jens Rasmussen havde, førte ham ogsaa andre Steder hen. Da han saaledes en Gang havde fundet sig en Plads hos en dygtig Musiker for at blive endnu bedre Musikant, endte dette Ophold snart med den Bemærkning fra Læremesteren, at han ansaa Jens Rasmussen for allerede at være saa dygtig i Spillekunsten, saa han paa ingen Maade saa sig i Stand til at lære ham mere. Og saaledes blev Jens Rasmussen efterhaanden meget kendt som en særdeles fin Musiker, som Folk trængte paa for at faa fat i, naar der skulde være Fester og Gilde med Dans.

Jens Rasmussen var saaledes med til i Sandby — i Treaarskrigens Tid (1848—1850) — at tilrettelægge en stor Velkomstfest for de hjemvendte Soldater fra Omegnen, der havde været med i Krigen. Og ved Siden af, at han her var den førende Spillemand, havde han tillige forfattet et Digt, der i prentet Form var sat op og ved Afsyngelsen gjorde megen Lykke. Folk beundrede dette Digt. En Mand, der som ganske ung var med til denne Fest, sagde mange Aar senere: »Jeg gemte Sangen i lange Tider, men husker ikke, hvor den er blevet af.«

Efter at Jens Rasmussen var blevet forlovet med Maren Rasmussen, Datter af Gaardmand Rasmus Nielsen, Svinninge, og Hustru, Ane Rasmussen, kom han til at interessere sig lidt mere for Landbruget, end han hidtil havde gjort. Og da han havde holdt Bryllup med sin Forlovede, fik det nygifte Par en Gaard i Forpagtning; den laa i Veddinge By, Faarevejle Sogn, og hørte under Baroniet Adellersborg, hvor Lensbesidderen var den velkendte Georg Frederik Otto Zytphen Adeler, der i 1837 havde overtaget det store Gods. Jens Rasmussen var 12 Aar yngre end Baron Zytphen Adeler. De lærte snart hinanden at kende, stod til visse Tider sammen i Po-

litik og var til andre Tider hinandens Modstandere, naar det gjaldt et Rigsdagsvalg. Jens Rasmussen havde saaledes ved Folketingsvalget i Nykøbing 1861 været Stiller for Baronen, da denne stillede sig imod Chr. Rimestad. Og som Formand for Odsherreds-Kredsens »Femtejuni-Folkeforening« var Jens Rasmussen med til et Møde i Pindals Kro den 20. Februar 1864, hvor det blev vedtaget at opfordre Overretsprokurator B. Christensen til at stille sig ved Rigsraadets Folketingsvalg i Nykøbing den 5. Marts, og i Tilfælde af, at B. Christensen sagde Nej til denne Opfordring, da at opstille Prokurator E. Clausen, Nykøbing, som var til Stede ved Mødet og gav Løfte om i saa Henseende da at efterkomme Opfordringen. Og da der endelig ved et nyt Møde i Pindalskroen den 28. Maj samme Aar ved Forhandling om, hvem de bondevenlige Vælgere i Odsherred skulde opstille som deres Kandidat ved det almindelige Valg til Rigsdagens Folketing den 7. Juni — da Chr. Rimestad havde nægtet at lade sig opstille — blev Resultatet, at følgende 3 Kandidater blev foreslaaet: Baron Zytphen Adeler, Prokurator Clausen og Jens Rasmussen, Veddinge. Over disse tre blev der foretaget Afstemning, der viste størst Stemning for Jens Rasmussen, der ogsaa lovede at stille sig ved nævnte Folketingsvalg i Nykøbing.

Og da Valgdagen kom den 7. Juni 1864, var Jens Rasmussen den eneste Kandidat der var opstillet i Nykøbing. Valgbestyrelsens Formand, Justitsraad Svanenskjold, aabnede Valghandlingen med et Leve for Kongen og gjorde Rede for Kandidatspørgsmaalet, hvorefter den velkendte Postholder Melhede af Nykøbing fik Ordet for som Stiller for Jens Rasmussen at anbefale denne Mand til Vælgernes Velvilje.

Jens Rasmussen kom derefter frem og holdt sin første Valgtale. Han sagde, at han ikke af egen Drift, men kun efter Opfordring af en Del af Kredsens Vælgere stillede sig. Hvis han blev valgt, vilde han stedse arbejde i folke-

lig og frisindet Retning og af yderste Evne bestræbe sig for at erhverve en selvstændig Mening om de Sager, der maatte komme til Forhandling, og ved Afstemningen kun følge sin egen Overbevisning.

Ved Kaaringen blev Jens Rasmussen saa godt som enstemmig valgt. Og da ingen forlangte skriftlig Afstemning, blev Jens Rasmussen erklæret for valgt. Hele Valg-handlingen varede kun en lille halv Time. Valget sluttede med Leveraab for Danmark og den nyvalgte Rigsdagsmand for Odsherred.

Jens Rasmussen blev Aaret efter den 18. Marts 1865 igen ved et Vælgermøde i Odsherred udpeget som Kandidat — denne Gang ved Suppleringsvalget i Nykøbing den 24. Marts til Rigsraadets Folketing, da B. Christensen den 31. Januar var udtraadt paa Grund af Regeringens Stilling i Grundlovsspørgsmaalet. Og da J. Rasmussen enstemmig paa et nyt Møde i »Femtejuni-Folkeforening« den 18. Marts var opfordret til ogsaa at tage sig dette Hverv paa, bøjede han sig og sagde Ja.

Bondevennepartiets store Fører i de Dage, J. A. Hansen, skrev i den Anledning følgende Brev, der viser hans Tilslutning til J. Rasmussens Kandidatur:

p. t. Holbæk, den 14. Marts 1865.

Det stærke Snefog med Storm, som atter rasede her i Dag, har gjort det umuligt for mig at komme til Mødet i Dag i Pindals Kro. Jeg sender derfor Folkeforeningens Medlemmer min Hilsen og ved, at De vil erkende, at man maa bøje sig for Nødvendigheden.

Jeg vilde i Mødet have anbefalet Dem ved Valget den 24. ds. at stemme paa J. Rasmussen som Deres Repræsentant i Rigsdagens Folketing; men jeg maa nu ad denne Vej fremkomme med min Anbefaling. Jeg anser det for ønskeligt, at denne Repræsentant sidder baade i Rigsraadet og Rigsdagen, og jeg tror, at De trygt kan vælge J. Rasmussen.

J. A. Hansen.

Og da Valgdagen den 24. Marts kom, var Jens Ras-

mussen igen eneste Kandidat med den Forskel, at nu var det Rigsraadets Folketing, han søgte Valg til.

Postholder Melhede, Nykøbing, var igen hans ordførende Stiller. Og J. Rasmussen holdt en Valgtale, hvor han stærkt udtalte sig for, at vi beholdt Grundloven af 5. Juni 1849.

Efter at Husmand Søren Hansen af Nyrup og Prokurator E. Clausen, Nykøbing, havde spurgt Kandidaten om, hvorvidt han ansaa Rigsraadet som lovligt bestaaende efter Sønderjyllands Afstaaelse, svarede J. Rasmussen, at han vel betragtede Rigsraadet som lovligt bestaaende, men uberettiget til at behandle Grundlovs-sagen saaledes, som sket var i de sidste Maaneder.

Derefter skredes til Kaaring, hvorefter J. Rasmussens Valg blev godkendt. J. Rasmussen takkede og udbragte et Leve for Grundloven af 5. Juni 1849.

Men da Rigsraadets Folketing den 10. April samme Aar forkastede Ministeriet Bluhmes Grundlovsforslag, som Rigsraadets Landsting havde vedtaget, blev dette Folketing opløst, og nye Valg udskrevet til at skulle finde Sted over hele Landet den 30. Maj.

Og for 3die Gang i Løbet af et lille Aar maatte Jens Rasmussen møde frem til Valg i Nykøbing, og denne Gang havde han heller ingen Modkandidat.

Ved dette Valg den 30. Maj 1865 var Jens Rasmussens ordførende Stiller Lærer Tranberg fra Vallekilde, der i et længere Foredrag talte for Junigrundlovens Bevarelse. Han havde været med til at stille J. Rasmussen som Valgkandidat her, fordi han var overbevist om, at denne Mand, hvis han blev valgt, ikke vilde give sin Stemme til en Forfatningsforandring, der vilde hæmme vor Udvikling og frembringe en Spaltning imellem det danske Samfunds forskellige Folkeklasser.

Og til disse forhaabningsfulde Udtalelser af sin Stiller henholdt J. Rasmussen sig, da han fik Ordet. Han kritiserede stærkt et lille Skrift, som Orla Lehmann, den

store velkendte nationalliberale Fører fra Fyrrernes Dage, nu havde udsendt om Forfatningssagen. Jens Rasmussen lovede i sin Valgtale at ville til det yderste — hvis han igen blev valgt ind i Rigsraadets Folketing — holde paa den frie Junigrundlov af 1849.

Efter Jens Rasmussens Valgtale begyndte Spørgsmaal, forskellige Udbrud, korte Bemærkninger og Smaataler at lyde fra Forsamlingen, og som ingen kunde orientere sig i, da der lød Ord fra alle Hjørner paa en Gang. Valgbestyrelsens Formand blev senere stærkt opfordret til ved senere Valg at sørge for, at Forespørgsler blev stillet fra Valgtribunen, »da den fornødne Ro og Orden vanskelig kan tilvejebringes, naar paagældende Spørger taler fra sin Plads i Forsamlingen«.

Men Valget endte med, at Jens Rasmussen valgtes ved Kaaring. Og der blev raabt Leve for ham og den folkekære Grundlov af 5. Juni 1849.

Kort efter dette Valg til Rigsraadets Folketing, begyndte der at strømme en Mængde Adresser ind til Rigsdagen, underskrevet af Vælgere, der ønskede Grundloven af 5. Juni bevaret. Og her var Odsherred stærkere med end nogen anden Folketingsvalgkreds i Holbæk Amt. Den 2. Juni 1865 var der Møde herom i Pindalskroen, hvor 100 Mennesker var mødt igen om Jens Rasmussen, og hvor et Arbejde paa at samle Underskrifter paa en saadan Adresse fra Odsherred blev planlagt og udført saaledes, at i Løbet af 8 Dage havde 1729 Mand i 12 Sogne underskrevet Ønsket om at beholde Junigrundloven. Denne Adresse havde følgende Ordlyd:

»Vi ville ikke fortie, at vi betragter Frederik VII's kongelige Gave i Grundloven af 5te Juni 1849 som det dyrebareste Gode, Folket endnu har tilbage efter mange smertelige Tab, og at vi derfor ville med alle lovlige Midler værne om denne Grundlov, idet det er vor Overbevisning, at er der noget, der nogenlunde formaar at bidrage til at læge det danske Folks dybe Hjertesaar, da er det en Udvikling paa Grundlag af denne ved den skænkede

Frihed og Lighed i politisk Henseende, en Udvikling, der allerede har 15 Aars Historie at støtte sig til, men som nu brat vil afbrydes, hvis Regeringens Forfatnings-Udkast vorder til Lov.

Vi undertegnede Beboere i Holbæk Amts 5te Valgkreds henvender os derfor til Rigsdagen som den naturlige Værge for Friheden, for at opfordre til, naar Forfatningsudkastet foreligger, da til det yderste at holde paa, at Grundloven af 5. Juni 1849 i sin oprindelige Skikkelse og Omfang med tilhørende Valglov bliver eneste Forfatningslov for det danske Folks Anliggender«.

Senere hen paa Aaret vedtog »Femtejuni Folkeforening« i Odsherredskredsen ved et Møde at indsende en lignende Adresse til Rigsdagen for Bibeholdelse af Juni-grundloven. Adressen blev affattet af Gaardmændene Hans Jensen, Gudmindrup, og Niels Nikolajsen, Lumbsaas, samt den ny Lærer i Høve, J. R o s e n d a l. Her udtalte Niels Nikolajsen sig stærkt for en saadan Adresses Indgivelse, da han ansaa Bevarelsen af 5. Junigrundloven for det eneste, der kunde tilkendegive Rolighed og Tilfredshed iblandt det danske Folk.

Og endelig blev det ved et Møde i Pindals Kro den 30. August samme Aar besluttet at indgive en Adresse til selve Kongen angaaende Grundlovsspørgsmaalet.

Samme Sommer blev der afholdt to store Folkefester i Høve Skov. En Grundlovsfest den 5. Juni, hvor 2000 Mennesker var tilstede, og hvor Talerne var Folketingsmand J. Rasmussen,, Lærer J. Rosendal, Prokurator E. Clausen og Postholder Melhede fra Nykøbing — og en Mindefest den 6. Juli, hvor Pastor V. J. Hoff, Vallekilde, og Lærer Rosendal, Høve, førte Ordet; disse Fester fortsattes i de følgende Aar.

Ligeledes stod der i »Nykøbing Avis« den 29. Juni 1868 en Spidsartikel fra nogle Mænd i Asnæs Sogn, der rettede en kraftig Opfordring til Læserne, særlig Beboerne i Odsherred, om at støtte Fremkomsten af Vallekilde Højskole, som den 28-aarige Ernst Trier havde begyndt at virke for. Begyndelsen af dette Opraab lød saaledes:

saavel i Rigsdagen som i Rigsraadet havde lært at holde fast til det yderste paa den Valgret og Frihed, vi fik ved Grundloven i 1849. Aarene 1865—66 blev to svære Aar for en Begynder som J. Rasmussen, naar han baade skulde følge med i, hvad der foregik saavel i Rigsraadet som i Rigsdagen. Jens Rasmussen var en god Brevskriver. Og under Grundlovsforhandlingerne førte han bl. a. interessante Brevvekslinger med Mænd som de gamle Førere: Balthazar Christensen og J. A. Hansen. Den første af disse to var Jens Rasmussen meget glad for. De var fuldt ud enige i at holde paa Junigrundloven. Derimod var det anderledes med J. A. Hansen; han holdt jo nok fra først af fuldt ud paa Junigrundloven, men forlod dette Standpunkt, da han gik sammen med større Gaardejere i Oktober 1865 for i en »Forening af smaa og store Bønder« at arbejde for en ny Grundlov. Da kom det til et Brud mellem J. A. Hansen og J. Rasmussen, saa J. A. Hansen endogsaa i Efteraaret 1866 gjorde et stærkt, men mislykket Forsøg paa at fortrænge J. Rasmussen fra Odsherredskredsen ved at støtte Baron Zypthen-Adelers Opstilling dér.

Den 4. Juni 1866 var der almindeligt Opløsningsvalg til Rigsdagens Folketing. I Nykøbing Sjælland havde Jens Rasmussens paa denne Valgdag en Modkandidat for første Gang, nemlig Løjtnant Frederik Bajer (født 1837 i Vesteregede Præstegaard), der efter sin Deltagelse i Krigen 1864 var traadt ud af Hæren i 1865 og nu prøvede paa for første Gang at stille sig ved et Folketingsvalg paa en Egn, hvor han var aldeles fremmed. Han naaede derfor ikke, før Valget foregik, at faa mere end 1 Stiller, som han fik i god Tid Dagen i Forvejen, og dermed var hans Kandidatur reddet. Jens Rasmussen havde 30 Stillere fra forskellige Sogne i Odsherred.

Førstelærer Møller, Nykøbing, anbefalede som ordførende og eneste Stiller for Løjtnant Bajer denne Valgkandidat, som han havde haft Lejlighed til at lære at kende som en frisindet og dygtig Mand; medens Løjtnant

Bajer, da han fik Ordet, mest holdt sig til et Valgopraab, han havde ladet trykke og omdele forinden Valghandlingen. Han vilde stemme Nej til det ny Grundlovsforslag.

Skolelærer Tranberg fra Vallekilde anbefalede Jens Rasmussen som den Mand, der vilde holde fast ved Juni-grundloven til det sidste. Saa holdt Jens Rasmussen et langt Foredrag. Han valgtes ved Kaaring. Men Fr. Bajer forlangte skriftlig Afstemning, hvor Resultatet blev, at

Jens Rasmussen valgtes med 483 Stemmer

Fr. Bajer fik 147 —

Efter Folketingsvalget for hele Landet den 4. Juni var Rigsdagens Flertal atter stemt for en ny Grundlov, selv om Modstanderne havde vundet sig nogle Pladser. Da Ministeriet Friis' Grundlovsforslag nu efter Valget for 3die og sidste Gang blev forelagt Rigsdagen, blev det i Landstinget vedtaget med 30 Stemmer mod 20, og i Folketinget med 55 Stemmer mod 44. Og den 28. Juli 1866 underskrev Kongen i Statsraadet den ny Grundlov, hvorved Rigsraadet blev afskaffet.

Men nu skulde der saa i Henhold til den ny Grundlov foretages Valg af nye Rigsdagsmænd saavel til Folketinget som til Landstinget. I Odsherredskredsen, hvor der ved sidste Valg kun var blevet stemt paa Valgkandidater, der vilde være Nejsiger til den ny Grundlov, der var paa Trapperne, blev der nu en meget livlig Valgkamp.

Folketingsvalgene blev udskrevet til at skulle foregaa den 12. Oktober 1866. Der var altsaa god Tid til, efter Høst, at tage fat paa Forberedelserne. I Odsherred holdt Modstanderne af den ny Grundlov fast paa, at Jens Rasmussen skulde genvælges, men snart kom der Rygter om, at Baron Zytphen Adeler vilde blive opstillet med Støtte fra J. A. Hansen — og andre Venner af Oktoberforeningen. Som Prøve paa Jens Rasmussens Brevskrivning meddeles her et Brev, han den 7. Oktober 1866 skrev til sin Ven og Partifælle, Overretsprokurator B. Christensen i København, der næsten uafbrudt var Medlem af den danske

Rigsdag fra 1849 til sin Død i 1882. Brevet, der nu følger, er en Afskrift efter B. Christensens efterladte Papirer i Rigsarkivet, København, og indeholder et Udsyn over Valgbevægelsen i Holbæk Amts 5. Valgkreds i Efteraaret 1866:

Veddinge, den 7. Oktober 1866.

Hr. Overretsprokurator B. Christensen i København!

Deres meget ærede og med Længsel ventede Skrivelse for 3. ds. har jeg modtaget og skal jeg herved give Dem en kort Oversigt over, hvad der gøres imod mit Valg saavel fra Hr. Baronens Side som fra Hr. Alberti og J. A. Hansen.

Ved det af mig til Dem tidligere omtalte Møde i Nykro, efter Indbydelse fra Hr. Baronen og Alberti, gjorde Hr. Alberti sig al mulig Umage for at lægge Vælgerne paa Sinde, hvor nødvendigt det var at faa Baronen ind i Folketinget, og hvilken stor Nytte han vilde kunne gøre frem for mig, thi det vilde være nødvendig herefter, at Folketinget gik paa Overenskomst med Landstinget, hvis det skulde udrette noget. Og der kunde Baronen være en brugbar Mellemand til at forhandle med Godsejerne i Landstinget og ved sin Indflydelse og Anseelse drage dem over paa venstre Side. Han fremhævede ogsaa, at Baronen havde bestaaet sin Prøve, og at han ubetinget havde stemt med Venstre i Rigsraadet. Han blev imødegaaet af Skolelærer Tranberg i Vallekilde, som selv er Oktobermand, men kun for at modarbejde Foreningens unaturlige Sider, og af Rosendal i Høve, som ogsaa tillige anbefalede mit Valg. Alberti optraadte flere Gange. Baronen optraadte ogsaa flere Gange og var meget vred over en Artikel, som Rosendal (Høve) havde skrevet i »Nykøbing Avis, thi den greb forstyrrende ind i Baronens rolige Udvikling. Han fremhævede som sædvanlig sin store Virksomhed ved Landboforeningen o. s. v. i Forbindelse med sine større Fagkundskaber. Jeg forholdt mig ganske rolig; jeg vilde ikke ved nogen Selvros trænge mig ind paa Vælgerne. Der blev forøvrigt ogsaa sagt tilstrækkeligt til min Anbefaling, og jeg tror, at min hidtil indtagne Stilling maa være en Borgen for, hvad jeg fremtidig vil gøre. Der blev ikke foretaget nogen Afstemning, hvilket jeg ogsaa tror vilde gaaet Hr. Baronen imod. Men lige saa snart som Mødet var forbi, takkede han og kørte hjem. Hvis der havde blevet foretaget nogen Afstemning, som var gaaet ham imod, kunde han ikke, uden at bryde sit Ord, have stillet sig, da han udtalte ved Mødet i Pindals-Kroen, at saafremt den overvejende Stemning var for mig, vilde han ikke stille sig. Den overvejende Stemning har forøvrigt vist sig for mig ved Mødet i »5. Juni Folkeforeningen«,

hvor Baronen kun fik 4 Stemmer. Det er nu ikke nok med de allerede foretagne Paatrængelser fra Baronens Side; han har nu ladet gaa Bud Mand for Mand til alle Vælgerne paa Landet, at de skal møde hos ham i Morgen, da han meget ønsker at tale til dem angaaende Valget; der siges med Bestemthed, at Budet har sagt, at de skal opvartes med Frokost o. s. v.

Jeg var i Forvejen overbevist om, at Baronen ikke havde faaet mange Stemmer fra vort Sogn (Faarevejle), hvis han ikke havde benyttet dette Middel; men man kan dog ikke vide, hvad dette kan føre til. Det er en stor Fristelse at lægge paa hans eget Gods's Vælgere, saa man næsten maa frygte for, at den overvejende Del af disse ikke kan eller har Selvstændighed nok til at modstaa den. Et saadant Middel forekommer mig at være saa lavt, at jeg under ingen Omstændigheder, hvis jeg havde et saadant til min Raadighed, vilde bruge det.

Jeg er ogsaa kommen i Brevstrid med J. A. Hansen. Jeg anmodede ham om i et Brev at oplyse mig om, hvor og ved hvilke Midler jeg havde modarbejdet 10. Oktober-Foreningen, og hvad der berettigede ham til at fremsende en slig Sigtelse imod mig. Jeg har saa modtaget følgende Svar fra H. J. A. Hansen:

»De beder mig om at oplyse om, hvor De har modarbejdet 10. Oktoberforeningen. Det gør mig inderlig ondt, Rasmussen, at vi to skulle staa imod hinanden, og jeg havde aldrig troet, at det skulde komme dertil; men De ved lige saa godt som jeg, at Grundtvigianerne tro sig saa stærke, at de kunne beherske vort politiske Livs Udvikling. I Stedet for som hidtil at samarbejde med os andre bekrige de os paa det heftigste. Istedetfor i Forening med os at bekæmpe »de Doktrinære«, gør de tilnærmende Skridt til dem. Dette maa føre til en fordærlig indbyrdes Kamp imod hverandre i det gamle Venstre. De har nu sluttet Dem til »Grundtvigianerne«; De understøttes og anbefales ikke alene af Kredens egne Grundtvigianere, thi det vilde ikke være paafaldende, men af B. Christensen, der har forladt os 4 andre i Bondevenneselskabsbestyrelsen, og af L. Dinesen, som lader til at skulle indtage en betydende Plads i det grundtvigianske Rige. — De vil indse, at De ikke vil kunne bære Kappen paa begge Skuldre, og da De har bestemt Dem for Grundtvigianerne, saa maa De jo finde det naturligt, at vi andre maa gaa imod Dem. Grundtvigianerne bekæmper jo Oktoberforeningen paa det ivrigste, og da De gør det samme, undrer det mig meget, at De beder mig at oplyse, da De jo dog godt ved, at De har modarbejdet den hver Gang, vi har